

GONÇALO M. TAVARES

Portugál író, egyetemi tanár. 1970-ben, Angolában született. Számos irodalmi elismerése mellett 2005-ben megkapta a Nobel-díjas José Saramago nevét viselő irodalmi díjat is. Eddig három tucat könyve jelent meg, amelyek között nagyon sok a besorolhatatlan műfajú alkotás. Ilyenek a *Short Movies* címmel megjelent szövegdarabkák is, amelyek képek uralta világunkban a leírt szövegtől a képi látás felé vezetik az olvasót, és az író szándéka szerint arra szeretnék ösztönözni őt, hogy elgondolkodjon rajtuk, képi formában megjelenítse, és a fejében történetekké alakítsa őket.

Short Movies

Bevezető jegyzet

Megpróbálkozunk azzal, hogy egy szöveget a tudatból áttegyünk a szembe, és ott foglyul ejtsük. Ezzel azt szeretnénk elérni, hogy ne szavakkal fogalmazzunk meg valamit, hanem lássunk. Ne elgondoljunk, hanem láttassunk – láttassunk, ne elgondoljunk. És ami ott van előttünk, azt meglássuk a maga valóságában, sőt mögé is lássunk. Lássuk, ami mellette, alatta, előtte, és utána van.

A zongora

Zongora, törött billentyűkkel, víztűkör, talán egy kis tó közepén.

A zongora gazdája lassan közeledik hozzá, a víz a bokájáig ér.

A felesége és a gyermekei meghaltak a természeti csapásban, de most megtalálta a zongorát, amely eltűnt, amikor összedőlt a ház.

A férfi, amikor odaér a zongorához, szinte ösztönösen leüt egy billentyűt, hogy lássa, működik-e.

A városban óriási a hangzavar, mindenfelé mentőautók szirénáznak, ezért nem biztos abban, hogy valóban a zongorán leütött hangot hallotta. De a zongora olyan állapotban van, hogy a billentyűi nyilvánvalóan nem működnek.

A férfi azonban – aki az imént vesztette el a feleségét és a gyermekeit – elveszítette józan ítélőképességét is, vagy egészen más szemmel látja mindazt, ami körülötte van; ezért történhet meg, hogy a teljes felfordulásban, amikor mindenfelé halottak hevernek, amikor mindenki keresi a hozzátartozóit, hogy megtudja, élnek-e, akkor a férfiből váratlanul kiáltás szakad fel – segítségért kiált.

De most senki sem fog segíteni neki, hogy megmentsen egy zongorát.

A tánc

Egy férfi meg egy nő, mind a kettő teljesen meztelen, táncol egy terem közepén. Látjuk az egymáshoz simuló két testet, és halljuk a zenét, egy lassú, érzéki tangót. De az arcokat nem látjuk, nem tudhatjuk, milyenek a két táncos érzelmei.

Meztelenek, táncolnak. A férfi fogja a nő kezét, aki hagyja, hogy a másik rezdülései vezessék. A nőn van egy karóra, ettől eltekintve mind a két test meztelen.

Elhallgat a zene. Látjuk a férfi hátát, a férfi tomporát, azután a nő tarkóját, majd a két közömbös, mélabús arcot – majd váratlanul, abban a pillanatban, amikor a zene elhallgat, roppant hangzavar tör ki: felzúg a taps, de a pár mintha félne valamitől; nem hajol meg.

A hír

Az asszony olvassa az újságot, a keze megremeg. Az egyik hír felzaklathatta. Nem látjuk, mit olvas, csak azt, hogy hirtelen összegyűri az újságlapot, azután pedig kisimítja, és bemegy a szobába. Felemeli a párnát, kigombolja a huzatot, és belecsúsztatja az újságot.

Kisimítja a párnát, és visszateszi oda, ahol volt, mintha mi sem történt volna. Kimegy a szobából.

Mіндеzt úgy csinálja végig, mintha azt akarná, hogy valakinek nyomasztó álmai legyenek. Vajon ki alszik abban az ágyban, és mi volt az a hír, ami annyira megijesztette azt az asszonyt?

Az úszás

Egy fekete svájcisapkás, felöltözött férfi próbál krallozni a medencében.

Nem tudni, hogy tréfál-e vagy meg van ijedve.

Nem tudjuk, hogy tud-e úszni, mert ráközelít a kamera, és csak a szemét látjuk.

A fekete svájcisapkás férfi abbahagyja a krallozást, feláll. A víz a térdéig ér. Felemeli a két karját, mint aki feladja. De lehet, hogy nem érzékelik időben a mozdulatát. Lövés hallatszik. A fekete sapkás öregember újra előrehajol, és megpróbál krallozva úszni.

A kerékpár

A földön egy kerékpár hever, nincs hátsó kereke.

Egy férfi felállítja a kerékpárt, tapossa a pedált, ügyet sem vetve rá, hogy nincs hátsó kerék. Nem jár sikerrel.

Otthagya a kerékpárt a földön.

Egy idő múlva visszamegy. Egy kereket visz magával. Felszereli, de a gumiban nincs levegő.

Otthagya a kerékpárt a földön. Néhány perc múlva visszamegy egy pumpával, hogy felfújja a gumit.

Felfújja a gumit. Mindkét gumiban megnézi a nyomást. Felül a kerékpárra, és taposni kezdi a pedált. Előbb lassan, majd lelkesen, majd egyre gyorsabban. Tapossa, tapossa, tapossa a pedált. Látjuk boldog arcát. Váratlanul minden megremeg, majd hatalmas csattanást hallani. Egy személyautó látszik, és a félbetört kerékpár.

A személyautó ajtaja kinyílik, egy asszonyi sikoltás hallatszik.

Tanulás

Egy kisfiú, aki még nem tud olvasni, kijelenti, hogy gyűlöli a szüleit.

Le is akarja írni egy papírlapra: gyűlöli a szüleit.

Ismer már néhány betűt, de még nem tud írni. Megkérdezi az édesanyját, hogy kell leírni az ő nevét, és az édesapját. Az édesanyja megmondja, lebetűzi, elmagyarazza. Azután a kisfiú megkérdezi, hogy kell leírni, gyűlöllek titeket. Az édesanyja elbizonytalanodik, azután lebetűzi, elmagyarazza, segít megrajzolni a betűket.

A szomorú asszony

Az asszony arcát eltakarja a kalapján lévő fekete fátyol. Az asszony szomorúságot áraszt, de közömbös.

A televízió előtt ül, ahol éppen egy meccsközvetítés látható. Az asszony figyel a játékot, de nem látszik rajta semmiféle érzelem. A fekete fátyol mögött rezzenéstelen az arca.

Hangok hallatszanak, a nő feláll. Állva marad.

Belép két férfi, behozzák a koporsót.

Az asszony csak áll mereven, nem mozdul. A férfiak kimennek a helyiségből, könnyedén és tiszteletteljesen meghajolnak, a meghajlásra válaszul az asszony szeme alig láthatóan megremeg a fekete fátyol mögött.

A koporsó ott van a terem közepén, az asszony meg sem mozdul. A koporsó előtt állva a szeme sarkából tovább nézi a televízió villogó fényeit, a meccset, amely még nem ért véget.

Pál Ferenc fordításai

Kopócs Tibor: *Égi lovag* – Szent László király emlékére, akril, 2015